

Vad talar dom om?

av Bengt-Åke Wennberg

"Framing" bygger på att samtalet utgår från likartade och underliggande trossatser

Trots att individerna är fria att säga vad de vill så gör förhållandet att man finns i ett interaktivt system att samtalet ändå "går i takt"

På vår konferens i Föreningen Forskarbyn hade vi på ett seminarium en idé om att sätta några av oss i en soffa och samtala med varandra. Publiken skulle därefter presentera vad dom tyckte vi talade om. Det fungerade inte så bra.

Men jag tycker fortfarande om idén. Det beror säkert på att jag är fascinerad av [George Lakoffs](#) tankar om "framing" – nämligen att man kan forma samtalet på ett sådant sätt att man styr in tankarna i särskilda banor. [Kolla gärna Lakoff på länken](#). Framing är viktig även i vår svenska valrörelse.

Problemet med dagens debatt är att tankarna bara styrs in i en enda bana. Detta är inte bara politikernas fel. Massmedia kunde ha ändrat på sin framing av resonemangen om man bara ville och om man förstod de problem som en olämplig framing skapar. Men man tycker kanske inte det är problematiskt. Det är väl enklast att göra som man gör om man vill värna om tittarsiffrorna. Då känner väljarna igen resonemangen.

Genom att man har endast en "framing" blir emellertid valrörelsen tråkig och närmast ointressant trots all den volym som läggs på den i massmedia. Då problemformuleringen är likartad blir också lösningarna likartade. Låt mig därför nämna några exempel på en sådan framing.

När integrationsministerns uppträdde i dagens morgonsoffa förde hon fram att det bästa sättet att få unga invandrare i jobb var att sänka arbetsgivaravgiften. De rödgröna tyckte att den skulle tas bort. Den "framing" man då refererar till är existensen av så kallade ekonomiska drivkrafter.

Man skapar då associationer till tankebanor i vilka man ser människors agerande som styrt av ekonomiska incitament = "nationalekonomins economic man". Men sådana associationer kan leda debatten fel. Människan styrs också av hur de värderar sitt bidrag till samhället (common good) och sin upplevelse av identitet. Ett ensidigt ekonomiskt rationellt beteende är inte särskilt vanligt. Forskning visar istället att människor vanligen handlar så att de kan känna sig som goda och moraliska medborgare. Därför är fokus på ekonomiska incitament dåliga argument.

Mycket tid lades också ner för att förklara en mängd praktiska åtgärder för att förbättra integrationen exempelvis – som att ta bort begränsningar, att man skall vända sig till arbetsförmedlingen, att man skall förbättra SFI osv. Allt detta är gott och bra. Ett sådant resonemang associerar emellertid till att medborgare och invandrare lojalt kommer/skall/borde/vill följa regelverk och bestämmelser. Men framställandet av det gör också "invandrare" till annorlunda än svenskar. De ingår inte automatiskt i vårt "vi". Detta gör att regler och bestämmelser egentligen har ett mycket litet inflytande över handlandet. Det är enbart om de är väl kända, inarbetade, accepterade och en norm i inom "vi:et" som de styr handlandet.

Nya bestämmelser som kommer "uppifrån" har därför liten effekt. Det spelar ingen roll hur hårt man bestraffar de som bryter mot sådana "nya" regler. Människor handlar ändå efter vad dom själva tycker och har lärt sig är "rätt". De vill kunna se sina föräldrar, syskon, släkt och vänner i ansiktet. Handlar de olämpligt i deras ögon hjälper det inte att skylla på "regler".

En debatt som bygger på den typ av framing som jag här nämnt och som utgår från associationer till egennyttan (eller att manoreflekterat bör underkasta sig nya bestämmelser som kommer uppifrån) blir orealistisk. Samtalet blir då ointressant och meningslöst. Därför får vi en tråkig valrörelse. Ingen förstår vad det handlar om.

Referenser

Lakoff G (2004): don't think of an elephant. White River Junction: Chelsea Green Publishing.

Lakoff G (2006); Thinking Points - Communicating Our American Values and Vision. New York: Farrar Straus Giroux

Lakoff G (2008): The Political Mind – Why You Can't Understand 21:st-Century American Politics with an 18th-Century Brain. New York: Viking Penguin.

Länkar

<http://www.youtube.com/watch?v=38W3ef3QBnc>